Derhun T.V., PhD Student,
Nizhyn State Mykola Gogol University (Nizhyn)

IDIOMS IN TEXT COMPOSITION OF ENGLISH MAGAZINE ARTICLES

In English magazine articles – texts with one idiom – idioms are included into text composition at formal and sense level connected with typographic and content division. Correlating with other units in text idioms provide its coherence according to certain models.

Key words: *idiom, English monoidiomatic magazine article, text composition, formal and sense level.*

УДК 81’255:821.111(161.2)(161.1)ВУЛФ В.

Дідух Х., студ.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка, м. Київ

КОГЕЗІЯ В ТЕКСТАХ ПОТОКУ СВІДОМОСТІ (на матеріалі романів В. Вулф)

У статті, на прикладі романів В. Вулф «До маяка» та «Хвилі», розглядаються особливості стилю модерністської прози, де одним з головних художніх прийомів виступає «потік свідомості». Аналіз типів когезії в текстах потоку свідомості доводить, що цей літературний прийом утворює не хаотичне нагромадження думок, а цілісну картину художнього твору.

Ключові слова: *когезія, модерністська проза, стильова домінанта, «потік свідомості», типи когезії, дискурс, переклад.*

В процесі інтерпретації тексту реципієнт відкриває приховані змістові зв’язки між його частинами [5, с. 2]. Розпізнавання когезивних елементів в дискурсі оригінального твору та слідкування за їхнім відтворенням і трансформацією в дискурсі твору перекладного є продуктивним напрямом аналізу, особливо коли йдеться про аналіз модерністської прози, де стильовою домінантою був прийом «потоку свідомості». Він характеризує твори багатьох представників модернізму в літературі загалом, та творчість Вулф зокрема [3, с. 5].

Це визначає **мету** нашої статті – дослідити і систематизувати багатство художніх засобів когезії, якими послуговується В. Вулф у написанні її найбільш відомих романів «До маяка» та «Хвилі». Для цього ми скористалися класифікацією типів когезії, що забезпечує аналіз стилістичних, лексичних і граматичних когезивних елементів, які є складовими техніки «потоку свідомості» у модерністському романі.

Вивчення поняття когезії досліджується у працях таких лінгвістів як Т. Дейк, М. Хелідей, І. Гальперін, О. Москальська, Р. Хоббс, М. Герншбахер, А. Леонтьєв, О. Селіванова, М. Бейкер та інших провідних спеціалістів [4].

Новизна дослідження визначається використанням дискурсивного методу, спрямованого на вивчення специфіки об'єднання речень у зв'язний текст для аналізу модерністської прози і потоку свідомості як її центрального художнього засобу, саме на прикладі романів В. Вулф, які залишаються малодослідженими у вітчизняному перекладацькому просторі.

Когезія – це форми зв'язку між окремими частинами тексту, які визначають його перехід від одного контекстно-варіативного поділу до іншого [6, с. 198]. У творах, де головним прийомом є потік свідомості, виділяють наступні найбільш поширені типи когезії: граматична, лексична та стилістична [6, с. 200]. Граматична когезія у свою чергу поділяється на такі підвиди: кореферентність (особова, вказівна, компаративна); субституція (номінальна, вербальна, клозальна); еліпсис (номінальний, вербальний, клозальний). Наведемо приклади кожного з них.

Кореферентність:

Особова – … children never forget. For this reason, it was so important what one said, and what one did, and it was a relief when they went to bed [8, с. 60]. – … ничего дети не забывают. Оттого так и важно, что говорить, что делать, и чувствуешь облегчение, когда они идут спать [9, с. 25].

Вказівна – There it was — her picture [8, с. 198]. – Вот она – моя картина [9, с. 86].

Компаративна – She was lovely, lovelier now than ever he thought [8, с. 62]. – Как она была хороша, он и не знал, как она хороша [9, с. 27].

Кореферентність перекладачі відтворюють, керуючись, по-суті, дослівним перекладом, адже вдавшись до таких трансформацій як, скажімо, додавання чи вилучення, вони тим самим ризикували б стерти літературний прийом, який використовує автор.

Субституція:

Номінальна – They had not needed to speak. They had been thinking the same things and he had answered her without her asking him anything [8, с. 198]. – Вовсе не обязательно им друг с другом беседовать. Ее мысли текут в лад с его мыслями, он ей отвечает, и никаких вопросов не нужно [9, с. 86].

Вербальна – … she despised him: so did Prue Ramsay; so did they all [8, с. 84]. – … она его презирает; кстати, Пру Рэмзи – тоже; все они презирают его [9, с. 36].

Клозальна – thought what a delight it would be to her should he turn out a great artist; and why should he not? [8, с. 30] – она думала, как было бы дивно, если б он стал великим художником; почему бы нет? [9, с. 12]

Для передачі субституції цільовими мовами перекладачі використовують вилучення та заміну. Це зумовлено тим, що такі тактики дозволяють тексту звучати природніше для української та російської мов, і при цьому не втрачаються використані у романах художні прийоми.

Еліпсис:

Номінальний – And it was not true, Lily thought; it was one of those misjudgments of hers that seemed to be instinctive and to arise from some need of her own rather than of other people's [8, с. 82]. – А это ведь дичь, думала Лили; одна из тех ее выдумок, которые у нее безотчетны и никому кроме нее самой не нужны [9, с. 35].

Вербальний – … what she gave the world, in comparison with what he gave, *negligible* [8, c. 38]. – … и то, что дает миру она, с тем, что дает он, *не идет ни в какое сравнение* [9, c. 16].

Клозальний – He *remained* benignant, calm — if one chose to think it, *sublime* [8, c. 172]. – *Все тот же*, блаженный, спокойный – если угодно так думать, *возвышенный* [9, c. 74].

Заміна (у наведених прикладах, англійської лексеми російською з дещо відмінним відтінком для передачі змісту) та додавання – основні при перекладі речень з еліпсисом. Вони точно передають цей прийом та роблять російську природньою для носія мови.

Надмірне вживання сполучників (полісиндетон) та використання дієприкметникових зворотів також відносять до засобів граматичної когезії. *Наприклад*:

Полісиндетон: … *and* it silvered the rough waves a little more brightly, as daylight faded, *and* the blue went out of the sea *and* it rolled in waves of pure lemon which curved *and* swelled *and* broke upon the beach *and* the ecstasy burst in her eyes *and* waves of pure delight raced over the floor of her mind [8, c. 62]. – … *а* луч серебрил лохматые волны все ярче, покуда гасло небо, *и* убирал последнюю синь, затаившуюся в волнах, *и* они наливались лимонною желтизной, взбухали, вздувались *и* лопались на берегу, *и* радость вспыхнула у нее в глазах *и* окатила, накрыла [9, c. 27].

Дієприкметникові звороти: His eyes, *glazed* with emotion, defiant with tragic intensity, met theirs for a second… – Глаза, *заволоченные* волненьем, трагически вызывающие, невозможные, на секунду встретились с их глазами…; … with their bright eyes glancing, and their heads turned this way, that way; *aware*, *awake*; intensely conscious of one thing, one ob-ject in particular [10, c. 44] – … зі своїми ясними блискучими оченятами і верткими голівками, що позирали туди-сюди; *зосереджені*, *безсонні*; вони пильно вдивлялися в кожну річ, розглядали кожен предмет з усіма деталями [11, c. 77].

Щодо лексичної когезії, домінантним у романах «До маяка» та «Хвилі» виступає ***повтор***, що поділяється на анафоричний, епіфоричний, контактний, дистантний (рамковий) та лейтмотивний. *Наприклад:*

Анафоричний: *Qualities* that would have saved a ship's company exposed on a broiling sea … *Qualities* that in a desolate expedition across the icy solitudes of the Polar region would have made him the leader [8, c. 33]. – *Качества*, при которых корабельная команда продержалась бы в бушующем море … *Качества*, которые нужны проводнику, вожаку, вдохновителю отчаянной экспедиции в стылую одинокость полярной ночи [9, c. 14].

Епіфоричний: … the grey cloth became barred with thick strokes moving, *one after another*, beneath the surface, following *each other*, pursuing *each other*, perpetually [10, c. 3]. – … сіра тканина вкривалась рясними смугами, які попід поверхнею води почали рухатися *одна за одною*, наслідуючи *одна одну*, переслідуючи *одна одну*, безперестанку [11, c. 15]

Контактний: There was nobody whom *she reverenced as she reverenced* him [8, c. 31]. – Никого она так не *чтила*, как *чтила* его [9, c. 13]. *Off they fly*. *Off they fly* like a fling of seed [10, c. 5]. – І вони *розлітаються*. *Розлітаються*, мовби хтось розкидає насіння [11, c. 18].

Дистантний: *Who* then could *blame* the leader…? … *Who* shall *blame* him? [8, c. 34] – *Кто*, наконец, *упрекнет* вождя? … *Кто* его *упрекнет*? [9, с. 15].

Лейтмотивний: But his son *hated* him. He *hated* him *for* coming up to them, *for* stopping and looking down on them; he *hated* him *for* interrupting them; he *hated* him *for* the exaltation and sublimity of his gestures; *for* the magnificence of his head; *for* his exactingness and egotism (for there he stood, commanding them to attend to him) but most of all he *hated* the twang and twitter of his father's emotion [8, c. 36]… – А сын *ненавидел* его. *Ненавидел за то, что* к ним подошел, остановился, на них уставился; *ненавидел за то, что* им помешал; *ненавидел за* преувеличенную изысканность жестов; *за* эту его величавую голову, *за* требовательность и эгоизм (стоит и требует, чтобы им занимались); но всего больше *ненавидел* он этот трепет, эту натянутость, дрожь [9, с. 15].

Під час перекладу речень, де присутній повтор, перекладачі щоразу передають англійське слово одним і тим самим українським та російським еквівалентом, як в оригіналі. Адже замінюючи ці слова на їхні синоніми, ми вже б не змогли говорити про присутність цього художнього прийому в тексті. Отже, варто пам'ятати, що необхідно уникати відтворення однотипного лексичного повтору синонімічним повтором у перекладі, оскільки це може призвести до викривлення авторського задуму.

Серед інших засобів лексичної когезії, характерних для романів, виділяємо ***синоніми*** (синонімічні та асоціативні ряди) та ***слова одного лексико-семантичного поля***. *Наприклад:*

shattered, destroyed – погибла, рассеялась; so wantonly, so brutally – резкий, грубый; burning and illuminating – искрилась и билась; warmed and soothed – утешили, ублаготворили; made him the leader, the guide, the counselor – проводнику, вожаку, вдохновителю; the waste of the years and the perishing of the stars – пустыни лет, угасание звезд; of love, hate, rage and pain – про любов, про ненависть, про біль і про гнів; slackness and indifference – пасивність і байдужість.

До засобів стилістичної когезії належать, передусім, такі мовні фігури як розгорнуті метафори та порівняння, епітети (їх водночас відносять і до образної когезії, оскільки безпосередньо пов'язані з системою образів). *Наприклад*:

Порівняння: riding fell as a thunderbolt, fierce as a hawk – пронісшись, як грім серед ясного неба, як стрімкий сокіл; A shutter, like the leathern eyelid of a lizard – Заслінка, неначе щільні повіки ящірки; The sea was as if a cloth had wrinkles in it – море, неначе зібгана тканина; mouth was sucked like a purse in wrinkles – вуста зморщились, мов порожня сумка.

Епітети: forlorn hope – занепалий духом, desolate expedition – безнадійній експедиції, soothing rhythm – заспокійливий ритм, humble gratitude – щирою вдячністю; grass-green eyes – трав'янисто-зеленими очицями.

Метафори: divine bounty – Божої щедрості, gold-sprinkled waters – золотистими водами, fatal sterility – фатальна марність, dismal flatness – гнітючою млявістю, pure joy – чисту радість, infernal truth – жахливою правдою.

Романи В. Вулф багаті на метафори та епітети, повтори, синонімічні ряди. Оскільки переклад не може здійснюватися без урахування контексту, то перекладачам постійно доводиться мати справу з підбором найвдалішого еквівалентного відповідника для сло-

ва тексту оригіналу. Звичайно, не завжди це словниковий відповідник, часто перекладачі підбирають контекстуальний синонім, що повніше розкриває конкретну ситуацію, яку зображає письменниця. У нашому випадку перекладачі вдаються до наступних перекладацьких трансформацій: заміна, конкретизація; вилучення та додавання.

Також стилістичну когезію визначають вставні, окличні, прості та безособові речення, апосіопеза та інверсія.

Інверсія: And his fame *lasts how long*? – Ну, а славы его – *на долго ли станет*?; ... *what a delight it would be* to her should he turn out a great artist – *как было бы дивно*, если б он стал великим художником; … nor *did she let* herself put into words her dissatisfaction … – і *не дозволила б вона* собі висловити свою незадоволеність.

Вставні речення: Now people who make a single impression, and that, in the main, a good one *(for there seems to be a virtue in simplicity)*, are those who keep their equilibrium in midstream. *(I instantly see fish with their noses one way, the stream rushing past another.)* Canon, Lycett, Peters, Hawkins, Larpent, Neville — all fish in midstream [10, c. 45]. – Тепер люди, котрі з першого погляду видаються зрозумілими і ваблять до себе своєю простотою *(яку чомусь приймають за доброчесність)*, – це ті, хто тримає носи за течією. *(Одразу бачу риб із носами, обернути ми в один бік, і потік, що несеться повз них, – в протилежний бік.)* Кенон, Лізет, Пітерз, Ховкінз, Ларпент, Невіль – всі, як рибини серед ріки [11, с. 79].

Окличні речення: But how extraordinarily his note had changed! [8, c. 32] – Но как удивительно у него изменился голос! [9, c.13] [Prue Ramsay, leaning on her father's arm, was given in marriage. What, people said, could have been more fitting? And, they added, how beautiful she looked!] [8, c. 126] – (Пру Рэмзи, склоняясь на руку отца, была выдана замуж тем маем. Уж куда как справедливо, люди говорили. И прибавляли – до чего ж хороша!) [9, c. 55]

Прості, номінативні речення: Who shall blame him? – Кто упрекнет его? He braced himself. He clenched himself. – Он подобрался, напрягся. He went. – Он ушел. He reached Q. – Он достиг П. A shell exploded. – Взорвалась граната. All is propitious. – Усе чудово. What am I? I ask. This? No, I am that. – Який я? – Запитую. – Отакий? Ні, якийсь інший.

Апосіопеза: "Then R ..." – *«Значит, Р...»*; "*Charles Tansley*..." she said. – «Чарльз Тэнсли...» – сказала она.

Безособові речення: … as if there was an eddy — there — and *one could be in it*, or *one could be out of it*, and she was out of it – … начебто пронісся вихор – враз – і *когось підхопив*, а *когось залишив зовні*, так і вона залишилася зовні; Every hour *something new is unburied* in the great bran pie. – Щогодини *щось нове витягають* із велетенської діжки з висівками.

Щоб передати синтаксичні прийоми, перекладачі подекуди вдаються до переставлення, що полягає в тема-рематичній конструкції речення. Проте, загалом, вони уникають цієї тактику, адже специфічна побудова речень – одна з особливостей стилю Вулф, тому правильно подавати тему і рему речень в тому порядку, в якому вони розташовані в оригіналі. Також використовуються такі перекладацькі трансформації, як додавання та вилучення, а коли мова йде про лексику – заміна.

Як бачимо, В. Вулф у своїх романах використовує широкий спектр літературних прийомів, що разом утворюють одну когезивну структуру. Аналіз основних видів та засобів вираження когезії, які зустрічаються в романах «До маяка» та «Хвилі», дозволяє нам зробити висновок про те, що саме завдяки їм ці модерністські романи сприймаються не як хаотичне нагромадженням думок, а як цілісні художні твори.

Щодо перекладацьких трансформацій, ми можемо зробити висновок про те, що перекладачі загалом послуговуються функціональним видом перекладу: керуються заміною (різними її підтипами: конверсією, конкретизацією, генералізацією, антонімічним перекладом), додаванням та вилученням. Ці перекладацькі тактики дозволили їм передати цільовими мовами літературні прийоми, застосовані В. Вулф у романах.

Можна з упевненістю стверджувати, що вивчення модерністської прози на базі системи когезивних елементів є перспективним напрямком для проведення подальших досліджень, адже дозволить повніше розкрити лінгвістику текстів, які будуються на основі прийому «потоку свідомості».

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования / И. Р. Гальперин. – М. : Наука, 1981. – 140 с.
2. Гюббенет И. В. Основы филологической интерпретации литературно-художественного текста. – М.: Изд-во МГУ, 1991. – 205 с.
3. Жлуктенко Н. Ю. Английский психологический роман XX века. Киев: Изд-во при Киев. гос. ун-те, 1988. – 187 с.
4. Курьянова И. С. Категория когезии в сопряженности с категорией информативности в художественном тексте: Автореф. дис. канд. филол. наук: 10.02.04 / Моск. гос. лингв. ун-т. – М., 1991. – 24 с.
5. Псурцев Д. В. Перевод и дискурс. // Вестник МГЛУ, Выпуск 463. – М.: 2002. – 34 с.
6. Єфименко В.А. Особливості когезії в текстах потоку свідомості // Мова у соціальному і культурному контексті. – К.: Вид-во Київ. ун-ту. – 1997. – С. 198-203.
7. Єфименко В.А. Особливості передачі свідомості в художньому творі // Суспільствознавчі науки та відродження нації. Книга 1. – Луцьк: Волинський Академічний Дім. – 1997. – С. 63-66.

ІЛЮСТРАТИВНІ ДЖЕРЕЛА

8. Woolf, Virginia. To the Lighthouse: [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.feedbooks.com/book/1234/to-the-lighthouse
9. Virginia Woolf. To the Lighthouse (1927). Пер. – Е. Суриц. В кн.: «Вирджиния Вулф. Избранное». М., «Художественная литература», 1989. – 86 с.
10. Woolf, Virginia. The Waves: [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.feedbooks.com
11. Вулф В. Хвилі / переклад з англійської А. Позднякової. – Львів: Видавець Позднякова А. Ю., 2013. – 284 с.

Стаття надійшла до редакції 17.04.2014 р.

Дидух К., студ.,
Институт филологии КНУ имени Тараса Шевченко, г. Киев

КОГЕЗИЯ В ТЕКСТАХ ПОТОКА СОЗНАНИЯ
(на материале романов В. Вулф)

В статье на примере романов В. Вулф «На маяк» и «Волны» рассматриваются особенности стиля модернистской прозы, где одним из главных художественных приемов выступает «поток сознания». Анализ типов когезии в текстах «потока сознания» свидетельствует, что эти средства создают не хаотическое нагромождение мыслей, а целостную картину художественного произведения.

Ключевые слова: *когезия, модернистская проза, стилевая доминанта, «поток сознания», типы когезии, дискурс, перевод.*

Didukh Kh., Student,
Institute of Philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv

COHESION IN THE TEXTS OF "STREAM OF CONSCIOUSNESS"
(based on novels by V. Woolf)

The article presents the essential features of modernist prose style where «stream of consciousness» is one of the main artistic devices. It is based on Virginia Woolf's novels «To the Lighthouse» and «Waves». The analysis of cohesion types in these "stream of consciousness" texts proves that they create not a chaotic accumulation of thoughts but a holistic picture of a literary work.

Keywords*: cohesion, modernist prose, stylistic dominance, "stream of consciousness", types of cohesion, discourse, translation.*

УДК 81'255=134.2

Дорошенко О.Ю., асп.,
Інститут філології КНУ ім. Тараса Шевченка, м. Київ

ВІДТВОРЕННЯ ЕСТЕТИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ ОПОВІДАННЯ ХУЛІО КОРТАСАРА "ПРОДОВЖЕНІСТЬ ПАРКІВ"

У статті розглядається естетична інформація про емоційно-оцінне ставлення автора до створюваної ним художньої дійсності. Детально аналізується переклад мовних засобів, які несуть таку інформацію.

Ключові слова: *художній переклад, естетична інформація.*

У художньому перекладі особливо важливу роль відіграє естетична інформація, про що свідчить увага до неї перекладознавців. Саме поняття естетичної інформа-